

links: Kapitein Sven Eriksson met Paik aan zijn voeten
(foto: Pamela Eriksson)

onder: Naamplaat op de halsband van Paik, tentoongesteld in een vitrine van Ålands Sjöfartsmuseum.
(Åland Maritime Museum)

den. Dan moest ze vlug in het want springen met Paik op de hielen. Eén van die regels was dat hij de eerste moest zijn die Sven begroette als hij aan boord kwam. Voor anker liggend ging kapitein Sven met de motorboot aan land om post en eventuele orders op te halen. Pamela en Paik hingen allebei over de reling als de motorboot terugkwam. 'Als Pamela naar voren stapte om Sven te begroeten gaf Paik haar een disciplinaire beet, schoof langs haar heen en was de eerste die zijn meester begroette, zoals het altijd was geweest'.

In de kuip

Paik was alleen onderdanig als Sven hem in bad deed. Hij smeekte dan jammerlijk om niet te hoeven, terwijl hij wanhopig onder het voetrooster van het reserve-stuurwiel kroop. Hij deed dan zijn neus tussen zijn poten en sloot zijn ogen om de vreselijke houten kuip en het grote stuk zeep dat voor hem klaar lag, niet te hoeven zien. Paik was nooit zeeziek, maar bij zeer slecht weer vond hij moeilijk houvast aan dek. Hij zocht dan zijn toevlucht in het kniegat van het bureau van zijn baas waar hij wachtte tot de barometer steeg. De intelligentie van Paik was bijzonder. Hij haalde op commando de pantoffels of een speciale pet van de kapitein. Op een foto is te zien dat hij een pingpongbal op zijn neus kon balanceren. Paik was ook aan boord bij de stranding van de *Herzogin Cecilie* in 1936 en bleef toen steeds binnen een paar meter van zijn baas Sven, 'zich bewust van een ramp, vaak opkijkend in het gezicht van zijn baas, en als zijn blik beantwoord werd, kwispelend'. In een bioscoopjournaal kwam Paik ook even in beeld.

Paik is een legende geworden. Hij werd beroemd en niet langer berucht in havens op beide halfronden. Hij is waarschijnlijk de enige hond die in opeenvolgende jaren acht keer rond Kaap Hoorn is gevaren. Zijn halsband is bewaard gebleven in het scheepvaartmuseum op Åland, met de koperen naamplaat 'Paik Eriksson', en zijn adres 's.v. *Herzogin Cecilie*'.

**De laatste jaren van de *Herzogin Cecilie*, vertaald door Jan van Wijlen is nog steeds verkrijgbaar via: spiegelderzeilvaart.nl/boeken. Hoofdstuk VII is de bron voor bovenstaande.*

Scheepshonden (deel 3)

Na twee afleveringen over scheepshonden aan boord, richten we nu het vizier op zeevarende honden die grootse avonturen beleefden. Wat te denken van Paik, die maar liefst acht keer rond Kaap Hoorn zeilde!

Door: **Simon Schermerhorn**

Paik op de bark *Herzogin Cecilie*

Ras: Duitse Herder, reu

De scheepshond Paik wordt niet genoemd in de drie artikelen over de viermaster *Herzogin Cecilie* (SdZ 2022.4, 5 en 6), maar is wel op drie foto's te zien. In het boek over de bark* is een hoofdstuk speciaal gewijd aan Paik. Zo weten we dat de Duitse Herder opgroeide bij een dame in Fredrikstad. Daar had hij alles en iedereen geterroriseerd zodat men overwoog om hem te laten inslapen. Kapitein Sven Eriksson zocht juist een 'wrede' maar trouwe scheepshond, die in de havens indringers van het schip kon weren. Zo kwam Paik aan boord van de bark. 'Hij beet wie hij kon, trok zijn lip op bij de geringste poging tot vriendelijkheid. Eenmaal uitgevaren mocht de hond los over dek lopen, waar iedereen respectvol voor hem opzij ging'. De hofmeester die hem te eten moest geven was doodsbang voor de hond. Onderweg lukte het kapitein Sven om de hond af te richten. Vanaf dat moment toonde Paik zich een 'buitengewone combinatie van waardigheid, trouw en gehoorzaamheid'.

Herzogin Cecilie. (Foto Allan C. Green (1878-1954), Bibliotheek Victoria)

In de begintijd ging de loyaliteit aan zijn baas wel erg ver. Het was zelfs niet vertrouwd als Sven iemand de hand schudde. 'Als er aan boord werd gedanst, moest de hond opgesloten worden, want hij sprong meteen op elke vrouw met wie zijn baas ging dansen'. Voor Paik was het ook moeilijk om Pamela Bourne, de nieuwe liefde van kapitein Sven, te tolereren in de hut van zijn meester. Pamela mocht Paik's regels niet overtre-

Sammy op de Cornelia

Ras: Rhodesian Ridgeback x Labrador of Mastiff, teef
Mark Slats (1977) is een 'full-time'-avonturier. Zonder zeilervaring kocht hij in 2001 in Australië het zeiljacht *Cornelia*, een stalen Buchanan 46 tweemaster (l: 15,10 x br: 3,90 x diepgang 2,05 m), bouwjaar 1978. Het prijzengeld van drie met knock-out gewonnen bokswedstrijden maakte de aanschaf mogelijk. Bij de zeiltocht naar Nederland in 2002 wordt hij vergezeld door hond Sammy, die hij in Australië als pup heeft gekregen. Sammy was ook mee op de (non-stop) zeilreis rond de wereld in 2007 en daarna nog naar Nieuw-Zeeland. Mark vertelt: 'Het was één groot avontuur. Heel gaaf om dat met de hond samen

boven: Sammy (spreek uit 'Semmie') op de *Cornelia*

onder: Sammy en Mark, met een gevangen geelvin-tonijn. Omdat Mark geen koelkast aan boord had ving hij veel vis. Maar als je een tonijn vangt van 15 kg, dan kun je die niet zelf opeten. Slats hing de vis te drogen en dan kon Sammy er heerlijk op kauwen

te doen. Een groot verschil vergeleken met 'echt alleen'. Sammy had een gouden leven aan boord. Als er een vis te vangen was of er waren dolfinen rond de boot dan moest ze aan dek zijn. Het was altijd een strijd wie het eerste buiten was als het

alarm van de vishengel afging. Een keer sprong ze naar buiten en sloopte het luik dat gedeeltelijk dicht zat. Het was een ongelofelijk sterke hond. We hebben heel slecht weer gehad in de Zuidelijke Oceaan. Ik was mijn slaapzak vergeten. We voeren wekenlang tussen de ijsbergen. Ik deed Sammy bijna in mijn zeilpak als ik naar bed ging. Zij hield mij gewoon warm, dat was wel heel prettig. Als ik lag te slapen en ze zag een schip dan hield ze niet op met blaffen. Het irritante was dat als er sterren laag aan de horizon stonden, dan begon ze ook te blaffen. Ze zag niet het verschil tussen een ster of een boot. Sammy was nooit aangeliënd, dat was niet nodig. Bij slecht weer (meer dan 40-50 knopen wind) had ze ook geen behoefte meer om naar buiten te gaan. Ze wist altijd zo te bewegen, dat voor een golf aan boord kwam, dat ze daar al weg was. Alsof ze dat aanvoelde. Ze werd zelden helemaal nat aan boord.'

Paniek

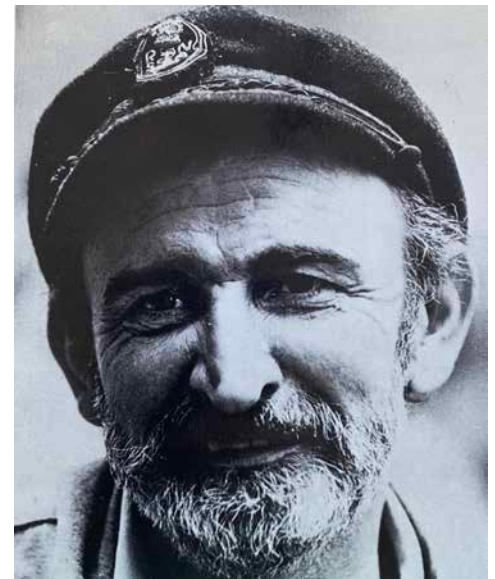
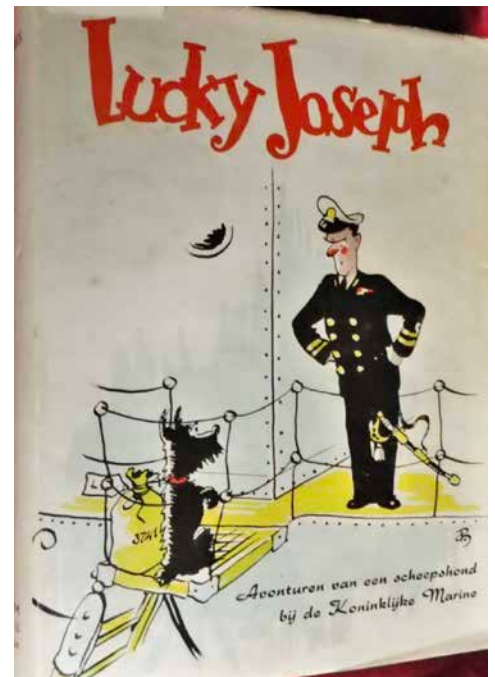
'Ik heb ook meegemaakt dat ik boven in de mast zat, om iets te repareren. Sammy lag lekker te slapen, maar werd wakker en raakte helemaal in paniek. Ik moest als een speer naar beneden, omdat ze me niet kon vinden. Als ik haar riep ging ze achter bij de boot staan kijken of ze me daar zag. Ze was van plan om overboord te springen omdat ze de link niet kon leggen naar het geluid dat boven uit de mast kwam.'

In buitenlandse havens had Slats aanvankelijk geen geld om in een dure marina te liggen, dan lag hij tussen de vissersboten. 'Ze was heel waaks. Niemand kwam zonder mij aan boord, echt niemand. In corrupte landen willen douaneambtenaren spullen van je hebben. Dan zeiden ze: "We gaan even een complete check op de boot doen" en vroegen: "Doet die hond wat, bijt-ie?" Dan zei ik: "Meestal niet". Op de een of andere manier wist Sammy dat ze dan moest grommen en haar tanden laten zien. Dan zei zo'n douanier: "Ik heb het wel gezien, het is goed, we gaan door naar de volgende boot."' Sammy is bijna 15 jaar geworden, wat voor zo'n grote hond oud is. Mark Slats heeft haar op een mooie plek kunnen begraven: 'Het was het eerste jaar zo emotioneel en onwettelijk dat ze er niet meer was.'

Lucky Joseph op de kruiser Hr.Ms. Tromp

Ras: Schotse Terrier (lookalike), reu

Over de avonturen van deze scheepshond aan boord van de kruiser *Hr.Ms. Tromp* (C804) van de Koninklijke Marine schreef marineofficier E.H. van Rees in 1957 een boek. Door dit boek gaan zelfs landdrotten verlangen naar een leven bij de marine. Lucky Joseph neemt deel aan grote geallieerde vlootoefeningen en bezoekt zelfs Curaçao en Suriname. Tot zover: Lucky Joseph is tenslotte geen zeilende scheepshond!

boven: Voorpagina van het boek over de scheepshond *Lucky Joseph* (auteur E.H. van Rees, uitgeverij Forum Boekerij, 1957)

onder: Tristan Jones (1929-1995)

Nelson op de ketch *Creswell*

Labrador, reu, 12 jaar oud

Tristan Jones (1929-1995) zeilde wereldwijd 345.000 mijl waarvan de helft 'single-handed', oftewel solo. In liefst zestien boeken schrijft hij over zijn zeilavonturen. Na een van zijn wereldreizen verbouwt hij in 1958 de romp van een afgedankte Engelse 'R.N.L.I'-reddingboot om een reis te maken richting de Noordpool. De reis staat beschreven in het boek *ICE!*, vertaald als *IJS*, een uitzonderlijk verhaal over moed en doorzettingsvermogen.

Tristan neemt de scheepshond Nelson over van een overleden leermeester. Hoewel de hond al

boven: De *Cresswell* was een omgebouwde reddingboot van de Britse tegenhanger van de KNRM. Zij ligt hier voor anker bij de Lofoten (Noorwegen). (Tekening van Tristan Jones)

midden: Nelson (één oog, drie poten) en Tristan Jones. (Tekening door Arne Zuidhoek)

onder: *Cresswell*, fragment van de voorpagina van het boek *Saga of a Wayward Sailor* geschreven door Tristan Jones

twalf jaar oud is, een oog mist en op drie poten loopt, gaat Nelson mee op de barre tocht. Via Portsmouth en Falmouth zeilen ze langs de westkust van Ierland naar de Hebriden. Op weg naar IJsland verspeelt Tristan zelf ook bijna een oog. Met kunst- en vliegwerk weet hij zijn oog weer in de kas te krijgen. Bij het bloederige ongeluk voorkomt Nelson dat zijn baas overboord slaat door hem bij de broekspijp aan boord te houden. Langs de oostkust van Groenland bereiken ze een

noordelijke positie van 76° 10' NB, maar raken dan vast in het ijs. Met de grootste moeite weerstaan Tristan en Nelson samen de aanval van een ijsbeer. Uiteindelijk zeilen ze via het eiland Jan Mayen richting West Svalbard en bereiken in december 1960 de meest noordelijke positie: 79° 42' NB. Na diverse extreme avonturen in het ijs bereiken Tristan en Nelson uiteindelijk weer het open water. In een volgend boek, *Saga of a Wayward Sailor*,

In *De Hondenmatroos* wordt Skipper op zee in een vliegende storm geboren

midden: Skipper in de kajuit van zijn klipper, nadat hij het anker heeft uitgegoot

onder: Skipper heeft schipbreuk geleden. Dat had de storm gedaan. Die had het anker losgerukt en het schip op de rotsen geworpen... In een droom bedacht hij hoe hij het schip kon repareren...

(Bron: *De Hondenmatroos*, uitgeverij Rubinstein)

beleven Nelson en Tristan aan boord van de *Cresswell* andere avonturen: naast het onvermijdelijke stormachtig weer worden ze aangevallen door walvissen, gearresteerd door de Russische marine, verspelen de mast en smokkelen Edammer kaas. Spanning en sensatie kortom, voor de inmiddels stokoude scheepshond Nelson. Deze boeken van Tristan Jones zijn een mix van feiten en fictie.

Skipper op zijn klipper Kitty

Ras: onbekend

Ten slotte de avonturen van een fictieve scheepshond die een ware inspiratiebron vormde voor een zeilende familie. In *De Hondenmatroos* door Margaret Wise Brown en met illustraties van Garth Williams, wordt Skipper tijdens een storm op zee geboren. Hij belandt op het vaste land, maar dat is niets voor hem. Hij wil weer varen op de Grote Groene Zee! Dat lukt, hij vaart uit met zijn zeilschip en beleeft allerlei avonturen. Met enige overdrijving kan gesteld worden dat dit deel uit de bekende reeks 'Gouden Boekjes' van doorslaggevende betekenis is geweest voor de gebroeders Loomeijer (Aart, Gert en Frits, de auteur van *Port Salut* in de Spiegel).

Het was hun vroegste en favoriete kinderboek en werd door hun vader of moeder voorgelezen. De plaatjes waren belangrijker dan de tekst, een hond als matroos en kapitein op een oud zeilschip, geweldig! Opgroeïend aan de oevers van het Paterswoldsemeer inspireerde dat tot het zelf verzinnen van nieuwe avonturen. Het was voor alle drie het prille begin van de fascinatie voor de oude zeilvaart.

Na zeventig jaar is de 'Hondenmatroos' nog steeds een aanrader voor de bibliotheek van elk schip waarop honden en/of kleine kinderen tot de bemanning behoren. Het boekje is nog steeds te koop en antiquarisch ruim voorhanden.

In een volgende Spiegel aandacht voor scheepskatten. Dan speelt bijgeloof een belangrijke rol.

Met dank voor de tips van Gert Loomeijer, Petra Schoenmakers en Jan van Wijlen en dank aan Paul van der Vliet (fotobewerking) en Arne Zuidhoek

Reacties graag naar s.schermerhorn@planet.nl
Aanvullende informatie en foto's is te vinden op:
moente.nl/scheepshonden